

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ
ВИРОБНИЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ"**

**для студентів спеціальності 8.03050501
"Управління персоналом та економіка праці"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри соціології та психології управління.
Протокол № 13 від 26.12.2012 р.

Укладачі: Дороніна М. С.
Михайленко Д. Г.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації" для студентів спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці" всіх форм навчання / укл. М. С. Дороніна, Д. Г. Михайленко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 36 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями й темами, наведено плани лекцій, семінарських і практичних занять, матеріали щодо закріплення та поглиблення знань, вмінь, навичок і компетентностей (самостійну роботу, питання для самоконтролю, методи активізації навчання), приклади контрольних завдань із дисципліни, систему поточного та підсумкового контролю й оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці".

Вступ

У сучасних умовах функціонування вітчизняних підприємств посилюється роль та зростає значення інформаційних ресурсів. У даний час ці ресурси становлять джерело відтворення і накопичення інтелектуального капіталу будь-якої організації. Володіння сучасними інформаційними ресурсами, що постійно оновлюються дозволяють організаціям займати ведучі позиції на конкурентному ринку. Необхідно зазначити, що ці ресурси є одними з найважливіших чинників формування людського капіталу в структурі інтелектуального. Працівник як володар передових знань, різнобічних вмінь та адекватних умов їх ефективної реалізації, націлений на винахідництво, раціоналізаторство, економічне виробництво, якісну і сумлінну працю, є фундаментом і головним джерелом формування та розвитку інтелектуального капіталу. Усе це свідчить про актуальність навчальної дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації" та необхідність її опанування студентами спеціальності "Управління персоналом та економіка праці". Знання основ формування та розвитку інтелектуального капіталу, допоможе молодим спеціалістам швидко включитися у професійну діяльність, застосовувати надбання сучасної науки у практичній площині, сприятиме розвитку їх компетентностей.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у слухачів сталих теоретичних знань та практичних навичок з питань сутності та змісту інтелектуального капіталу, механізму його формування та розвитку в організації, а також вироблення системи професійних компетентностей щодо використання набутих знань.

Відповідно до Національної рамки кваліфікацій, прийнятої постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 основними елементами кваліфікаційного освітнього рівня 7 є дані, наведені у табл. 1.

Основні завдання навчальної дисципліни:

забезпечення наукового розуміння студентами основ інтелектуального капіталу, усвідомлення його впливу на життєздатність організації;

набуття навичок і вмінь самостійно діагностувати та аналізувати стан інтелектуального капіталу підприємства;

формування у студентів професійних та особистісних компетентностей щодо теоретичної та практичної підготовки із застосовування засобів формування та розвитку інтелектуального капіталу організації;

виховання особистих якостей майбутнього спеціаліста з управління персоналом, розвитку мотиваційного потенціалу, прагнення до самовдосконалення.

Таблиця 1

Характеристика елементів 7 кваліфікаційного рівня

Знання	Уміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
<p>Особливості та риси нової економіки. Тенденції розвитку суспільства з когнітивної точки зору. Взаємозв'язок економіки знань та менеджменту організацій. Сутність, склад та структура капіталу організації. Особливості інтелектуального капіталу організації та його види. Сутність елементів та етапів створення інтелектуального капіталу</p>	<p>Визначати структуру інтелектуального капіталу. Визначати функції знань в економіці. Застосовувати методи оцінки інтелектуального капіталу. Визначати потреби в інтелектуальному капіталі. Розробляти засоби для формування інтелектуального капіталу виробничої організації. Оцінювати витрати на формування інтелектуального капіталу. Використовувати методики оцінювання розвитку інтелектуального капіталу</p>	<p>Зрозуміле і недвочисне донесення власних висновків щодо формування та розвитку інтелектуального капіталу виробничої організації, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до зацікавлених осіб</p>	<p>Прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування з формування та розвитку інтелектуального капіталу виробничої організації</p>

Предметом вивчення дисципліни є загальні засади інтелектуального капіталу, методи, технології та принципи його формування та розвитку.

Поєднання лекційної форми навчання з різними видами семінарських та практичних занять сприяє поглибленню отриманих знань, а також формуванню у слухачів навичок і вмінь щодо практичного застосування цих знань. Одним із важливих елементів набуття сталих знань є самостійна робота студентів із літературою, що висвітлює коло

проблемних питань дисципліни. Усі види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Структура програми навчальної дисципліни

Характеристика дисципліни: підготовка магістрів	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних до ECTS – 5; у тому числі змістовних модулів – 1	Галузь знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова. Рік підготовки: 5 (1). Семестр: 9 (1)
Кількість годин: усього – 180	Шифр та назва спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці"	Лекції: кількість годин – 18. Практичні (семінарські): кількість годин – 34. Самостійна робота: кількість годин – 128
Кількість тижнів викладання дисципліни: 17. Кількість годин за тиждень – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: ПМК

Робоча програма містить один змістовний модуль, контрольні запитання до них, переліки семінарських та практичних занять, питання для самостійної роботи студентів, характеристику системи поточного й підсумкового контролю, а також рекомендовану літературу.

1. Кваліфікаційні вимоги та компетентності студентів у галузі економіки підприємства

Перелік посад за Національним класифікатором ДК 003.2010 "Класифікатор професій", які може обіймати магістр зі спеціальності 8.03050501 "Управління персоналом та економіка праці" та виконувати передбачені посадовою інструкцією функції, наведено у табл. 3.

**Професійні назви посад,
які може обіймати магістр із напрямку підготовки "Управління
персоналом та економіка праці"**

Код	Назва посади
1477	Менеджери (управителі) з підбору, забезпечення та використання персоналу
1477.1	Менеджери (управителі) з підбору, забезпечення та використання персоналу
1483	Менеджери (управителі) у соціальній сфері
2412	Професіонали в галузі праці та зайнятості
1232	Начальник бюро організації праці та заробітної плати цеху
1232	Начальник відділу підготовки кадрів
1232	Начальник відділу соціального розвитку
1232	Начальник лабораторії наукової організації праці та управління виробництвом
1232	Начальник лабораторії соціології та психофізіології праці
2446.1	Молодший науковий співробітник (соціальний захист населення)
2446.1	Науковий співробітник (соціальний захист населення)
2446.2	Соціальний працівник
2446.2	Фахівець із соціальної роботи
2446.1	Науковий співробітник-консультант (соціальний захист населення)

Теоретичною та методологічною основою для вивчення студентами дисципліни є "Психологія", "Соціальна психологія менеджменту", "Культура ділового спілкування", "Стратегічний менеджмент", "Організаційні комунікації".

Теоретичну та практичну підготовку студенти отримують у формі лекційних, практичних, семінарських занять.

Технології і методи активізації навчально-пізнавальної діяльності застосовуються для формування професійних компетентностей .

Ключові компетентності, якими мають оволодіти магістри.

Соціальна компетентність – передбачає результат особливого стилю поведінки, при якому навички впевненості автоматизовані і дають можливість гнучко змінювати стратегію і плани поведінки з урахуванням особливостей ситуацій, соціальних норм та правил, що прийняті в суспільстві тощо.

Комунікативна компетентність – передбачає певний рівень сформованості володіння складними комунікативними навичками і вміннями особистісного і професійного досвіду взаємодії з оточуючими, а саме: знання необхідних мов, способів взаємодії з оточуючими людьми і подіями, навички роботи в групі, володіння різними соціальними ролями в колективі, який потрібен особистості для успішного функціонування в професійному та суспільному середовищах.

Інформаційна компетентність – передбачає вміння особистості працювати з різними інформаційними системами; здатність до пошуку, обробки, збереження і створення інформаційних ресурсів та обміну ними.

Когнітивна компетентність – передбачає інтегративну якість особистості, яка забезпечує її здатність до самоосвіти, особистісного і професійного зростання.

Спеціальна компетентність – передбачає готовність особистості до ефективного виконання конкретних професійних обов'язків, а також здатність оцінити результат власних дій. Формування спеціальної компетентності здійснюється через зміст освіти в процесі професійного становлення фахівця.

Формування загально-предметних і спеціально-предметних компетентностей є основою цього процесу.

Загально-предметні компетентності, сформовані відповідно до певного кола навчальних дисциплін і освітніх галузей при професійній підготовці.

Спеціально-предметні компетентності, що формуються у межах навчальної дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації" представлені у табл. 4.

За результатами навчання магістри повинні також набути *професійних та особистісних компетентностей*, що відповідають фаховій підготовці.

Готовність тих, хто навчається до безпосереднього виконання професійних обов'язків на певному рівні виконання відображають **професійні компетентності**.

Особистісні компетентності визначаються як синтез особистісних якостей людини, які розвиваються в процесі життя й навчання.

Спеціально-предметні компетентності, якими мають володіти магістри після вивчення навчальної дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації"

Назва теми	Компетентності
Змістовний модуль 1. Наукові основи та практика формування та розвитку інтелектуального капіталу організації	
1	2
Тема 1. Передумови формування та розвитку економіки знань	<p>1.1. Здатність визначати основні риси "нової економіки".</p> <p>1.2. Здатність до інтеграції, переносу та застосування на практиці міждисциплінарних знань та вмінь.</p> <p>1.3. Здатність застосовувати положення економічних, управлінських теорій</p>
Тема 2. Сутність та структура інтелектуального капіталу виробничої організації	<p>1.1. Здатність до визначення сутності поняття "інтелектуальний капітал".</p> <p>1.2. Здатність визначати основні етапи еволюції поняття "інтелектуальний капітал".</p> <p>1.3. Здатність аналізувати особливості інтелектуального капіталу сучасної організації.</p> <p>1.4. Здатність грамотно класифікувати види знань та визначати їх місце в інтелектуальному капіталі організації</p>
Тема 3. Основні компоненти інтелектуального капіталу організації	<p>1.1. Здатність до визначення значення людського капіталу в структурі інтелектуального капіталу.</p> <p>1.2. Здатність аналізувати важливі завдання та проблеми управління людським капіталом організації.</p> <p>1.3. Здатність до аналізу елементів інтелектуального капіталу.</p> <p>1.4. Здатність використовувати технології створення організаційного капіталу.</p> <p>1.5. Здатність аналізувати склад капіталу відносин та визначати особливості його формування</p>
Тема 4. Методичні підходи до вимірювання інтелектуального капіталу	<p>1.1. Здатність визначати та грамотно використовувати методи оцінки та виміру інтелектуального капіталу організації.</p> <p>1.2. Здатність аналізувати міжнародні та європейські стандарти оцінки інтелектуального капіталу</p>

1	2
<p>Тема 5. Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації</p>	<p>1.1. Здатність до визначення потреб в інтелектуальному капіталі. 1.2. Здатність до ведення пошуку ресурсів інтелектуального капіталу. 1.3. Здатність до грамотного використання засобів формування інтелектуального капіталу. 1.4. Здатність до визначення елементів та етапів створення портфеля інтелектуального капіталу. 1.5. Володіти технологіями акумулювання інтелектуального капіталу. 1.6. Здатність грамотно застосовувати існуючі методики оцінювання розвитку інтелектуального капіталу</p>
<p>Тема 6. Особливості створення інтелектуальної організації</p>	<p>1.1. Здатність до аналізу характеристик та виявлення відмінностей інтелектуальної організації. 1.2. Здатність аналізувати завдання та функції керівників при формуванні інтелектуального капіталу. 1.3. Здатність визначати перелік вимог до керівників та співробітників. 1.4. Здатність реалізувати технології управління персоналом, що створює інтелектуальний капітал організації. 1.5. Здатність аналізувати організаційну культуру підприємства та грамотно застосовувати технології її формування</p>

При підготовці магістрів особистісні компетентності розглядаються як необхідні для опанування професією і такі, що формуються у навчально-виховному процесі, а саме: моральні, громадянські та професійно значущі.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

На початку вивчення навчальної дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації" студентам

необхідно ознайомитися з програмою та структурою курсу, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань, умінь, навичок і компетентностей.

Тематичний план дисципліни складається з одного модуля.

Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття, індивідуальна та самостійна робота.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена у табл. 5.

Таблиця 5

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	семінарські та практичні заняття	самостійну роботу
Змістовний модуль 1. Наукові основи та практика формування та розвитку інтелектуального капіталу організації			
Тема 1. Передумови формування та розвитку економіки знань	2	2	12
Тема 2. Сутність та структура інтелектуального капіталу виробничої організації	4	6	24
Тема 3. Основні компоненти інтелектуального капіталу організації	4	8	24
Тема 4. Методичні підходи до вимірювання інтелектуального капіталу	2	4	18
Тема 5. Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації	2	6	24
Тема 6. Особливості створення інтелектуальної організації	4	8	26
Усього за модулями	18	34	128

3. Зміст навчальної дисципліни за темами

Змістовний модуль. Наукові основи та практика формування та розвитку інтелектуального капіталу організації

Тема 1. Передумови формування та розвитку економіки знань

Формування і розвиток економіки знань. Основні риси "нової економіки". Позиціонування країн в економіці знань. Етапи когнітивної еволюції суспільства. Функції знань в економіці знань. Роль інтелектуального капіталу в сучасній економіці.

Еволюція підходів до вивчення економіки знань та управління організацією. Місце знань в економічних теоріях А. Маршалла, Ф. Хайека, Й. Шумпетера, Р. Нельсона, С. Винтера, Р. Пенроуза. Теорія фірми, що оснований на знаннях Р. Гранта, Д. Тиса. Місце знань в управлінських теоріях П. Друкера, К. Аргириса.

Тема 2. Сутність та структура інтелектуального капіталу виробничої організації

Сутність та структура капіталу організації. Визначення сутності поняття "інтелектуальний капітал". Підходи до визначення елементів структури інтелектуального капіталу організації.

Історичний розвиток поняття "інтелектуальний капітал". Аналіз еволюції поняття "інтелектуальний капітал". Аналіз поглядів дослідників інтелектуального капіталу, які належать до північноамериканської, англійської та шведської наукової школи.

Особливості інтелектуального капіталу організації. Визначення особливостей інтелектуального капіталу сучасної організації.

Місце та роль знань в інтелектуальному капіталі організації. Класифікація видів знань: власні і запозичені, усвідомлені і неусвідомлені, інтуїтивно-практичні та формалізовані.

Тема 3. Основні компоненти інтелектуального капіталу організації

Людський капітал організації. Роль людського капіталу в складі інтелектуального капіталу. Основні завдання та проблеми управління людським капіталом організації. Обіг та відтворення людського капіталу на рівні організації.

Організаційний капітал. Елементи організаційного капіталу організації. Створення організаційного капіталу підприємством.

Капітал відносин. Аналіз складу капіталу відносин. Визначення особливостей його формування.

Тема 4. Методичні підходи до вимірювання інтелектуального капіталу

Методи оцінки інтелектуального капіталу. Класифікація методів оцінки та виміру інтелектуального капіталу. Вартісна оцінка інтелектуального капіталу та чинники, що на неї впливають. Економетрична оцінка невідчутного капіталу. Методи прямої оцінки вимірювання інтелектуального капіталу (DIC). Методи, що базується на ринковій капіталізації (MCM). Методи визначення прибутковості активів (ROA). Методи бальних оцінок (SC).

Оцінка вартості підприємства, що базується на знаннях. Особливості оцінки. Міжнародні та європейські стандарти оцінки інтелектуального капіталу.

Тема 5. Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації

Формування інтелектуального капіталу організації. Визначення потреби в інтелектуальному капіталі. Джерела інтелектуального капіталу. Активний та пасивний пошук інтелектуального капіталу. Засоби формування інтелектуального капіталу. Процес формування інтелектуального капіталу виробничої організації. Елементи та етапи створення портфеля інтелектуального капіталу та оцінка витрат на його формування.

Розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації. Засоби акумулювання інтелектуального капіталу виробничої організації. Підходи до оцінювання розвитку інтелектуального капіталу.

Тема 6. Особливості створення інтелектуальної організації

Риси інтелектуальної організації. Аналіз характеристик та виявлення відмінностей інтелектуальної організації.

Персонал інтелектуальної організації. Склад та структура персоналу. Завдання та функції керівників при формуванні інтелектуального

капіталу. Вимоги до керівників та співробітників. Особливості управління персоналом, що створює інтелектуальний капітал організації.

Роль організаційної культури при створенні інтелектуальної організації. Організаційна культура, як важливий елемент інтелектуальної організації. Формування організаційної культури.

4. Плани лекцій

Навчальна лекція – логічно завершений, науково обґрунтований, послідовний і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, теми або розділу навчального предмета, ілюстрований за необхідності наочною й демонстрацією дослідів.

Тема 1. Передумови формування та розвитку економіки знань

1. Формування і розвиток економіки знань.
2. Еволюція підходів до вивчення економіки знань та управління організацією.

Література: [1 – 10; 15; 16; 19; 20].

Тема 2. Сутність та структура інтелектуального капіталу виробничої організації

1. Сутність та структура капіталу організації.
2. Історичний розвиток поняття "інтелектуальний капітал".
3. Особливості інтелектуального капіталу організації.
4. Місце та роль знань в інтелектуальному капіталі організації.

Література: [1 – 10; 23].

Тема 3. Основні компоненти інтелектуального капіталу організації

1. Людський капітал організації.
2. Організаційний капітал.
3. Капітал відносин.

Література: [2; 4; 6; 10; 16; 21].

Тема 4. Методичні підходи до вимірювання інтелектуального капіталу

1. Методи оцінки інтелектуального капіталу.
2. Оцінка вартості підприємства, що базується на знаннях.

Література: [4; 6 – 9; 13; 22].

Тема 5. Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації

1. Формування інтелектуального капіталу організації.
2. Розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації.

Література: [1 – 10; 11; 12; 14; 21].

Тема 6. Особливості створення інтелектуальної організації

1. Риси інтелектуальної організації.
2. Персонал інтелектуальної організації.
3. Роль організаційної культури при створенні інтелектуальної організації.

Література: [1 – 10; 11; 12; 14; 17; 18].

5. Плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на розвиток культури наукового мислення, при якій викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких учасники готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань.

Плани семінарських занять навчальної дисципліни наведені у табл. 6.

Таблиця 6

Перелік тем семінарських занять

Назва теми	Програмні запитання	Питання для дискусій	Кількість годин
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Наукові основи та практика формування та розвитку інтелектуального капіталу організації			
Тема 1. Передумови формування та розвитку економіки знань	1. Формування і розвиток економіки знань. 2. Еволюція підходів до вивчення економіки знань та управління організацією	1. Основні характеристики "нової економіки". 2. Позиціонування країн в економіці знань. 3. Місце знань в управлінських теоріях Р. Гранта та Д. Тиса	4

1	2	3	4
Тема 2. Сутність та структура інтелектуального капіталу виробничої організації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та структура капіталу організації. 2. Історичний розвиток поняття "інтелектуальний капітал". 3. Особливості інтелектуального капіталу організації. 4. Місце та роль знань в інтелектуальному капіталі організації 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та зміст поняття "інтелектуальний капітал". 2. Еволюція поглядів на інтелектуальний капітал. 3. Класифікація видів знань 	1
Тема 3. Основні компоненти інтелектуального капіталу організації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Людський капітал організації. 2. Організаційний капітал. 3. Капітал відносин 	Визначення ролі людського, організаційного та капіталу відносин у складі інтелектуального капіталу організації. Визначення складу людського, організаційного та капіталу відносин	4
Тема 4. Методичні підходи до вимірювання інтелектуального капіталу	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методи оцінки інтелектуального капіталу. 2. Оцінка вартості підприємства, що базується на знаннях 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методи прямої оцінки вимірювання інтелектуального капіталу (DIC). 2. Методи, що базуються на ринковій капіталізації (MCM). 3. Методи визначення прибутковості активів (ROA). 4. Методи бальних оцінок (SC). Міжнародні та європейські стандарти оцінки інтелектуального капіталу 	2
Тема 5. Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування інтелектуального капіталу організації. 2. Розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Джерела інтелектуального капіталу. 2. Активний та пасивний пошук інтелектуального капіталу. 3. Етапи створення портфеля інтелектуального капіталу. 4. Підходи до оцінювання розвитку інтелектуального капіталу 	4

1	2	3	4
Тема 6. Особливості створення інтелектуальної організації	1. Риси інтелектуальної організації. 2. Персонал інтелектуальної організації. 3. Роль організаційної культури при створенні інтелектуальної організації.	1. Характерні риси інтелектуальної організації. 2. Склад та структура персоналу інтелектуальної організації. 3. Особливості управління персоналом, що створює інтелектуальний капітал. 4. Організаційна культура інтелектуальної організації та її формування	6

6. Плани практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни й формує вміння та навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідних завдань. Шляхом практичної діяльності формуються ключові, спеціальні компетентності.

Перелік практичних занять подано у табл. 7.

Таблиця 7

Перелік практичних занять

Назва теми	Назви тем практичних занять (за модулями)	Кількість годин
1	2	3
Змістовний модуль 1. Наукові основи та практика формування та розвитку інтелектуального капіталу організації		
Тема 1. Передумови формування та розвитку економіки знань	Групова робота: Функції знань в економіці	1
Тема 2. Сутність та структура інтелектуального капіталу виробничої організації	Візуалізація поняття "інтелектуальний капітал". Групова робота. Особливості інтелектуального капіталу сучасної організації	2
Тема 3. Основні компоненти інтелектуального капіталу організації	Виконання комплексу практичних завдань: "Склад інтелектуального капіталу організації"	4

1	2	3
Тема 4. Методичні підходи до вимірювання інтелектуального капіталу	Виконання комплексу завдань "Оцінка і вимірювання інтелектуального капіталу організації". Групова робота. Оцінка вартості підприємства	2
Тема 5. Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації	Ділова гра "Розвиток та формування інтелектуального капіталу організації". 1 етап: визначення потреби в інтелектуальному капіталі підприємства, визначення джерел інтелектуального капіталу. 2 етап: визначення засобів формування, створення інтелектуального портфеля організації. Оцінка витрат на його формування. 3 етап: визначення засобів акумулювання інтелектуального капіталу та оцінка його розвитку	2
Тема 6. Особливості створення інтелектуальної організації	Аналіз ситуації "Управління творчими підлеглими". Групова робота: створення інтелектуальної організації за методом метаплану	2

7. Самостійна робота студентів

Самостійна робота – це різноманітні види індивідуальної і колективної діяльності студентів, які здійснюються ними на навчальних заняттях або в позааудиторний час за завданнями викладача, під його керівництвом, але без його безпосередньої участі.

Організація самостійної роботи студентів спрямована на навчання студентів щодо творчої і самостійної праці, планування особистої стратегії навчання, раціональної організації свого часу, аналізу та інтерпретації результатів наукових досліджень.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

- 1) вивчення лекційного матеріалу;
- 2) підготовка до семінарських та практичних занять;
- 3) виконання домашніх завдань;
- 4) опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- 5) робота з інформаційними ресурсами;
- 6) пошукова і дослідницька робота;
- 7) підготовка тезисів;
- 8) самоконтроль та самодіагностика засвоєння змісту освіти.

7.1. Перелік питань для самостійного опрацювання

Самостійна робота передбачає опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів, понять за темами дисципліни, а також контрольну перевірку кожним студентом особистих знань за питаннями самодіагностики (табл. 8).

Таблиця 8

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання за модулями та темами	Література
Змістовний модуль 1. Наукові основи та практика формування та розвитку інтелектуального капіталу організації		
Тема 1. Передумови формування та розвитку економіки знань	1. Інтелект людини як ресурс інтелектуального капіталу підприємства. 2. Умови капіталізації людського інтелекту	[1 – 10; 15; 16; 19; 20]. Ресурси мережі Інтернет [24 – 34]
Тема 2. Сутність та структура інтелектуального капіталу виробничої організації	1. Інформаційне забезпечення дослідження інтелектуального капіталу. 2. Переваги і проблеми залучення на робочі місця інтелектуальних капіталістів	[1 – 10; 23]. Ресурси мережі Інтернет [24 – 34]
Тема 3. Основні компоненти інтелектуального капіталу організації	1. Умови трансформації людського капіталу в інтелектуальний капітал підприємства. 2. Роль практичного інтелекту у забезпеченні реалізації переваг творчих працівників	[2; 4; 6; 10; 16; 21]. Ресурси мережі Інтернет [24 – 34]
Тема 4. Методичні підходи до вимірювання інтелектуального капіталу	1. Об'єктивні передумови синтезу якісної і кількісної оцінки інтелектуального капіталу. 2. Правила експертної оцінки інтелектуального капіталу	[4; 6 – 9; 13; 22]. Ресурси мережі Інтернет [24 – 34]
Тема 5. Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації	1. Проблеми формування колективного інтелектуального капіталу. 2. Інтерактивні методи навчання як спосіб забезпечення формування колективного інтелектуального капіталу	[1 – 10; 11; 12; 14; 21]. Ресурси мережі Інтернет [24 – 34]
Тема 6. Особливості створення інтелектуальної організації	1. Роль партисипативної культури у формуванні інтелектуальної організації. 2. Функціональні ролі керівника інтелектуальної організації	[1 – 10]; 11; 12; 14; 17; 18]. Ресурси мережі Інтернет [24 – 34]

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Які завдання поставлені перед дисципліною "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації"?
2. Які функції знань в економіці знань ви знаєте?
3. Яке значення має інтелектуальний капітал у сучасній економіці?
4. Розкрийте сутність теорії А. Маршала.
5. Розкрийте сутність теорії Ф. Хайека.
6. Розкрийте сутність теорії Й. Шумпетера.
7. Розкрийте сутність теорії Р. Нельсона.
8. Розкрийте сутність теорій Р. Гранта та Д. Тиса.
9. Розкрийте сутність теорії П. Друкера.
10. Чи знаєте ви сутність поняття "інтелектуальний капітал"?
11. Які існують підходи до вивчення елементів структури інтелектуального капіталу організації?
12. Яку роль відіграють знання в інтелектуальному капіталі організації?
13. Які види знань ви знаєте?
14. Яке значення людського капіталу у складі інтелектуального капіталу підприємства?
15. Які завдання та проблеми стоять перед організацією у процесі управління людським капіталом?
16. Розкрийте сутність організаційного капіталу.
17. Розкрийте сутність капіталу відносин. Проаналізуйте його склад.
18. Які особливості формування капіталу відносин ви знаєте?
19. Які методи оцінки інтелектуального капіталу організації ви знаєте?
20. Які особливості вартісної оцінки підприємства, що базується на знаннях, ви знаєте?
21. Які стандарти оцінки інтелектуального капіталу ви знаєте?
22. Які джерела інтелектуального капіталу існують?
23. Розкрийте сутність засобів формування інтелектуального капіталу.
24. Розкрийте сутність та зміст елементів та етапів створення портфеля інтелектуального капіталу.
25. Розробіть алгоритм формування інтелектуального капіталу виробничої організації.

26. Які організаційні елементи побудови організації найбільшою мірою забезпечують високу "швидкість" розширеного відтворення знань?

27. Визначте сутність і охарактеризуйте зміст сучасної інтелектуальної організації.

28. Назвіть ключові організаційні елементи інтелектуальної організації і покажіть їх взаємозв'язок.

29. Розкрийте алгоритм формування інтелектуальної організації.

30. Розробіть перелік заходів, які сприятимуть створенню інтелектуальної організації за місцем вашої творчо-трудової діяльності.

31. Чи може створення інтелектуальної організації вважатися специфічним нематеріальним активом підприємства?

32. Назвіть ключові управлінські якості та властивості, необхідні для суб'єкта управління, що створює інтелектуальну організацію.

33. Розробіть кількісні параметри і показники оцінки ефективності функціонування інтелектуальної організації.

7.3. Індивідуальний план самостійної роботи

Самостійна робота планується за індивідуальним планом, який подано у табл. 9.

Таблиця 9

Індивідуальний план самостійної роботи

Види самостійної роботи	Планові терміни	Предмет контролю		Можлива кількість балів
		Теоретичний модуль	Практичний модуль	
1	2	3	4	5
I. Обов'язкові види самостійної роботи				
Обробка лекційного матеріалу	За розкладом занять	Засвоєння знань	Сформованість способів діяльності на основі засвоєних знань	1 – 12
Підготовка до семінарських та практичних занять	За розкладом занять	Засвоєння та поглиблення знань	Застосування знань на практиці	1 – 12

1	2	3	4	5
Виконання домашніх завдань	За розкладом занять	Засвоєння знань	Сформованість умінь, навичок та компетентностей	1 – 12
Підготовка до поточного контролю	7 тиждень	Виконання теоретичних завдань	Виконання практичних завдань	1 – 12
Підготовка до підсумкового контролю	17 тиждень	Рівень засвоєння змісту освіти (репродуктивний, конструктивний, творчий)		1 – 12
Разом балів за обов'язковими видами СР:				Середнє арифметичне
II. Вибіркові види самостійної роботи				
Аналітичний огляд наукових публікацій	1 – 17	Когнітивні компетентності	Діяльнісні компетентності	1 – 12
Написання есе	1 – 17	Когнітивні компетентності	Діяльнісні компетентності	1 – 12
Підготовка доповідей на наукових семінарах та конференціях за тематикою дисципліни	1 – 17	Когнітивні компетентності	Діяльнісні компетентності	1 – 12
Підготовка наукових публікацій за тематикою дисципліни	1 – 17	Когнітивні компетентності	Діяльнісні компетентності	1 – 12
Разом балів за вибіркові види СР:				Середнє арифметичне
Разом балів за самостійну роботу студентів				Середнє арифметичне I, II

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, аналізу результатів виконання індивідуальних завдань та завдань, які винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

- 1) захисту самостійних індивідуальних та групових завдань;
- 2) доповідей для виступу на науковому семінарі, конференції.

Зміст індивідуально-консультативної роботи наведено в табл. 10.

Таблиця 10

Зміст індивідуально-консультативної роботи

Засвоєння змісту освіти	Зміст консультативної роботи:	
	індивідуальна	групова
Теоретична підготовка (засвоєння знань)	Запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни; методи та методики виконання дослідної роботи	Розгляд типових прикладів – ситуацій, практики впровадження та використання теоретичних знань на практиці
Практична підготовка (засвоєння способів діяльності)	Розгляд практичних завдань, стосовно яких виникли запитання	Розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення та прийняття рішень
Засвоєння способів творчої діяльності	Наукове консультування щодо написання наукових публікацій, участі у науково-практичних та науково-методичних заходах	Наукове консультування щодо самостійної розробки та проведення семінарських занять, ділових ігор, тренінгів

9. Методика активізації процесу навчання

При викладанні навчальної дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації" для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування наступних форм, методів та технологій: проблемні лекції, робота в малих групах, мозкові атаки, ділова гра, презентації.

Проблемна лекція – лекція, у ході якої новий зміст освіти подається не у вигляді готової інформації, яку необхідно запам'ятати, а як невідоме, що необхідно "відкрити". Викладач створює проблемну ситуацію, спонукає студентів до пошуку її розв'язання, шляхом вирішення протиріч, крок за кроком підводячи до цілі (тема 1).

Лекція-діалог (лекція із включенням бесіди) – діалог з аудиторією, форма залучення слухачів до навчального процесу, що передбачає безпосередній контакт з аудиторією. Дозволяє привернути увагу до найважливіших питань з теми, визначити темп викладу навчального матеріалу з урахуванням особливостей аудиторії (тема 6).

Лекція-дискусія (лекція із включенням дискусійних питань) – лекція, у ході якої передбачається не тільки включення відповідей слухачів на питання викладача, а й організацію вільного обміну думками в інтервалах між логічними розділами (тема 2) інтелектуального капіталу виробничої організації (тема 5).

Лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку – лекція, під час якої викладач організовує отримання інформації про реакцію аудиторії на поставлені питання за допомогою технічних засобів або прийомів постановки питань (на початку лекції чи після кожного її розділу). Якщо відповідь є правильною, викладач продовжує виклад, якщо ні – ставить питання і підводить підсумки. Дозволяє відстежити засвоєння змісту освіти у ході лекційного заняття (Тема 3).

Дискусія – організаційна форма навчання, заснована на публічному, відкритому, доброзичливому обговоренні актуального, але суперечливого питання і спрямована на певний позитивний результат (тема 1).

Ділова гра – організаційна форма навчання, яка ґрунтується на ситуації вибору і прийнятті рішень, в якій відтворюються умови, близькі до реальних. У ній передбачаються такі дії учасників, які дозволяють осмислити, пережити й освоїти нові функції. У грі закладена конкретна подія або явище, що підлягає моделюванню, і допускається віднесення ігрового часу до будь-якого періоду (теперішнього, минулого, майбутнього). Зазвичай – це модель відрізка майбутньої професійної діяльності студентів (тема 5).

Аналіз конкретних ситуацій (case method) – один з методів активного навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Цей метод передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу (тема 6, тема 4).

Мозкова атака – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію (тема 1, тема 3, тема 5).

Метаплан – метод, що містить у собі елементи дискусії, мозкової атаки, аналізу випадків (ситуацій), гри та зводиться до розроблення під час обговорення проблеми плаката під назвою "метаплан". По своїй суті є методом безпосередньої колективної творчості, що забезпечує поштовх до диверсифікації діяльності робочої групи (тема 6).

Робота в групах – форма організації навчально-пізнавальної діяльності, яка використовується для вирішення складних проблем, що потребують колективного розуму і спільної роботи (теми 1 – 6).

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових продуктів діяльності та послуг (тема 6, тема 4).

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система контролю та оцінювання навчання являє собою взаємозв'язок видів, форм, методів контролю, критеріїв оцінювання відповідно до якості засвоєння змісту освіти та рівня навчальних досягнень студентів.

Система оцінювання засвоєння змісту освіти і формування компетентностей у студентів враховує види, форми та методи контролю, що реалізуються під час лекційних, практичних та семінарських занять, самостійної роботи.

Методи контролю: усний, письмовий, тестовий, графічний, методи самоконтролю та самоперевірки.

Форми контролю: індивідуальна перевірка, фронтальна перевірка.

Види контролю: поточний і підсумковий контроль.

Поточний, підсумковий контроль і оцінювання знань студентів здійснюється у таких напрямках:

- 1) контроль і оцінювання знань студента під час лекційних, семінарських і практичних занять;
- 2) тематична перевірка засвоєння певного фрагменту змісту освіти;
- 3) перевірка результатів роботи з першоджерелами, виконання самостійної роботи;
- 4) проведення поточного модульного контролю;
- 5) проведення підсумкового контролю і оцінювання (екзамен).

Поточний контроль і оцінювання знань, навичок і вмінь здійснюється під час проведення семінарських і практичних занять і має на меті перевірку рівня засвоєння теоретичних знань і рівня сформованості умінь та компетентностей (табл. 11).

Таблиця 11

Система поточного контролю і оцінювання знань, умінь, компетентностей

Види та форми контролю		Рівень засвоєння змісту освіти	Діапазон оцінки
Теоретичний модуль	Практичний модуль		
Усне, письмове опитування, тестування на здатність запам'ятовувати знання в предметній галузі	Усні, письмові завдання на здатність розпізнавати знання в предметній галузі	I рівень – пізнавальний (елементарне ознайомлення, розпізнавання, запам'ятовування)	1 – 3
Усне, письмове опитування, тестування на здатність запам'ятати, зрозуміти і відтворити матеріал, що вивчається, будувати зв'язки між фрагментами знань, наводити приклади	Завдання та вправи на здатність відтворювати способи дій у типових ситуаціях	II рівень – репродуктивний (самостійне відтворення знань і способів дій у типових ситуаціях)	4 – 6
Усне, письмове опитування на здатність, використовувати засвоєний матеріал у нових ситуаціях, здатність до аналізу, структурування, навчального матеріалу, доповіді на семінарах	Завдання та вправи на здатність використовувати засвоєний матеріал у нових ситуаціях, здатність до самостійного виконання досліджень	III рівень – конструктивний (продуктивний), (продуктивні дії, застосування відомого досвіду в нетипових ситуаціях)	7 – 9
Усне, письмове опитування на здатність судити про цінність даного навчального матеріалу в межах поставленої мети, інтеграція знань з іншими галузями наук, написання есе, доповіді на семінарах	Завдання та вправи на здатність до аналізу ситуацій та їх розв'язання, здатність до комплексного застосування способів дій, розробки програми досліджень, методичних розробок	IV рівень – творчий рівень (вільне використання, творча дія, самостійне конструювання основи дій)	10 – 12

Поточний контроль здійснюється за такими критеріями:

- 1) активність та результативність роботи студента протягом семестру;
- 2) якість виконання поточних завдань;
- 3) виконання завдань для самостійного опрацювання;
- 4) якість виконання поточних контрольних робіт, усних відповідей на практичних та семінарських заняттях.

Оцінювання проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- 3) обізнаність зі спеціальною науковою літературою, що рекомендується до вивчення;
- 4) вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді соціально-психологічних проблем;
- 5) логічність, чіткість формулювань, аргументованість висновків при виступах на семінарах чи при виконанні письмових робіт.

При оцінюванні теоретичних та практичних завдань враховується також якість, самостійність і своєчасність виконання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів із дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації" наведено у табл. 12.

Таблиця 12

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Бали	Критерії
1	2
1	Студент володіє змістом освіти на рівні елементарного розпізнавання, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями. Завдання не виконується
2	Студент володіє змістом освіти на елементарному рівні ознайомлення, розпізнавання, запам'ятовування, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. Завдання виконує неправильно
3	Студент володіє змістом освіти на рівні запам'ятовування, розпізнавання окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу. При відповіді та виконанні завдань припускається великої кількості помилок

1	2
4	Студент володіє змістом освіти на рівні запам'ятовування без розуміння відтворює навчальний матеріал. Не в змозі навести приклади. При відповіді та виконанні завдань припускається значної кількості помилок
5	Студент на рівні запам'ятовування, елементарного розуміння відтворює основні положення навчального матеріалу і способи діяльності. З помилками дає визначення основних понять. Може частково обґрунтувати свою відповідь. При відповіді та виконанні завдань припускається значних помилок
6	Студент з достатнім розумінням відтворює основний навчальний матеріал. Дає визначення основних понять, розв'язує завдання типового характеру. Може частково обґрунтовувати відповідь, ілюструвати прикладами. При відповіді та виконанні завдань припускається помилок
7	Студент самостійно з розумінням відтворює суть основних положень навчального матеріалу та застосовує його при виконанні нетипових завдань у типових умовах. Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює, робить висновки. Його відповідь у цілому правильна, але містить неточності і недостатньо обґрунтована. Користується додатковою інформацією. При виконанні завдань припускається помилок
8	Студент самостійно з розумінням відтворює основний навчальний матеріал та застосовує його при поясненні явищ та процесів у сфері формування інтелектуального капіталу організації. Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює інформацію, встановлює її зв'язок з обраною професією та робить висновки. Відповідь у цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Виконує завдання у цілому правильно. Усвідомлено користується додатковою інформацією. При виконанні припускається незначних помилок
9	Студент володіє основним навчальним матеріалом в усній, письмовій і графічній формах та застосовує його при поясненні явищ та процесів у сфері формування інтелектуального капіталу організації. Дає визначення основних понять, аналізує, порівнює і систематизує інформацію, встановлює зв'язок з обраною спеціальністю та робить висновки. Розв'язує нетипові завдання. Його відповідь у цілому правильна, логічна і достатньо обґрунтована. При виконанні завдань припускається однієї помилки
10	Студент усвідомлює нову інформацію в обсязі, передбаченому програмою. Володіє глибокими, міцними знаннями навчального матеріалу та здатний їх правильно використати в житті. Відповідь повна, правильна, логічна, містить аналіз і систематизацію. Студент встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робить аргументовані висновки. Вміє самостійно користуватися джерелами інформації. Студент самостійно і правильно застосовує довідкову інформацію. Завдання виконує правильно. При відповіді та виконанні завдань припускається окремих неточностей. Виказує пізнавально-творчий інтерес

1	2
11	Студент володіє узагальненими знаннями навчального матеріалу в повному обсязі та здатний їх ефективно використовувати для виконання всіх передбачених навчальною програмою завдань. Здатний до розв'язання завдань творчого характеру. Здатний до суджень про цінність даного навчального матеріалу в межах поставленої мети. Відповідь студента повна, правильна, логічна і містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки. Правильно і усвідомлено застосовує всі види додаткової інформації. Творчі завдання виконує правильно у повному обсязі. При використанні завдань припускається незначних неточностей. Виказує пізнавально-творчий інтерес
12	Студент володіє системними знаннями навчального матеріалу та ефективно їх застосовує для виконання всіх передбачених навчальною програмою видів завдань. Здатний до розв'язання завдань творчого характеру. Здатний до суджень про цінність даного навчального матеріалу в межах поставленої мети. Відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Встановлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки. Правильно і усвідомлено застосовує всі види додаткової інформації. Бездоганно і охайно виконує всі види завдань. Виказує пізнавально-творчий інтерес

Поточний модульний контроль здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний і теоретичний контроль.

Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється за результатами оцінювання знань магістрів під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуального завдання та поточних контрольних робіт згідно з графіком навчального процесу.

Теоретичний модульний контроль здійснюється в письмовій формі за відповідними різнорівневими завданнями: 1) знання, розуміння певного фрагменту змісту освіти; 2) здійснення операцій порівняння та аналізу; 3) творче завдання, на якому студент має вирішити п'ять теоретико-методичних завдань різного рівня складності:

1) діагностичне завдання за своїм характером відповідає завданню на "вміння", його мета – встановити ступінь засвоєння змістовного блоку дисципліни (перше завдання);

2) евристичне завдання – навчальне завдання, яке має на меті створення студентом особистого освітнього продукту з використанням евристичних способів і форм діяльності (друге та третє завдання);

3) творче завдання – навчальне завдання, яке вимагає від студентів не лише відтворення інформації, а й творчості, оскільки містить елемент невідомості та має декілька підходів до вирішення (четверте та п'яте завдання).

Зразок завдання:

1. Інтелектуальний капітал організації. Його сутність і структура.

2. Поясніть умови трансформації людського капіталу в інтелектуальний капітал підприємства.

3. Спираючись на переваги і проблеми залучення на робочі місця інтелектуальних капіталістів, запропонуйте засоби їх залучення.

4. Розробіть кількісні параметри і показники оцінки ефективності функціонування інтелектуальної організації.

5. Розробіть перелік заходів, які сприятимуть створенню інтелектуальної організації за місцем вашої творчо-трудової діяльності.

Оцінювання підсумкового контролю навчальних досягнень здійснюється за 12-бальною шкалою (табл. 13), показники успішності переводяться за шкалою ECTS (табл. 14).

Таблиця 13

Критерії оцінювання знань

Номер питання	Кількість балів	Елементи оцінювання
1	2	3
1	2 бали	2 бали – студент вміє грамотно використовувати основні поняття, розуміє сутність інтелектуального капіталу, що дозволило йому правильно і повністю розкрити питання
		1 бал – студент вміє грамотно використовувати основні поняття, розуміє сутність інтелектуального капіталу, що дозволило повністю розкрити питання, але студент припустився 2 – 3 неточностей при характеристиці особливостей визначеного поняття

1	2	3
2	2 бали	2 бали – студент розуміє особливості трансформації людського капіталу, її проблеми та перспективи, вміє розробити рекомендації щодо їх застосування у практиці, що дозволило йому правильно і повністю розкрити питання, зробити аргументовані висновки
		1 бал – студент розуміє особливості трансформації людського капіталу її проблеми та перспективи, вміє розробити рекомендації щодо їх застосування у практиці, але припустився неточностей та не зробив достатньо аргументованих висновків
3	2 бали	2 бали – студент здатен робити оригінальні висновки та наводити приклади ґрунтуючись на особистому досвіді та на теоретичній інформації з дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації"
		1 бал – студент здатен робити висновки та наводити приклади, ґрунтуючись на теоретичній інформації з навчальної дисципліни
4	3 бали	3 бали – студент здатний розробити та обґрунтувати рекомендації щодо кількісних параметрів і показників функціонування інтелектуальної організації, зробити оригінальні висновки та наводити приклади на основі програмного, додаткового матеріалу та самостійно знайденої інформації з дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації"
		2 бали – студент здатний розробити рекомендації щодо кількісних параметрів і показників функціонування інтелектуальної організації, робити висновки та наводити приклади на основі програмного матеріалу з навчальної дисципліни
		1 бал – студент здатний розробити рекомендації щодо кількісних параметрів і показників функціонування інтелектуальної організації, наводити приклади, ґрунтуючись на теоретичній інформації з навчальної дисципліни

1	2	3
5	3 бали	3 бали – студент здатний розробити та обґрунтувати рекомендації щодо вирішення проблеми, поставленої у завданні, зробити оригінальні висновки та наводити приклади на основі програмного, додаткового матеріалу та самостійно знайденої інформації з навчальної дисципліни
		2 бали – студент здатний розробити рекомендації щодо вирішення проблеми, поставленої у завданні, зробити висновки та наводити приклади на основі програмного матеріалу з навчальної дисципліни "Формування та розвиток інтелектуального капіталу виробничої організації" та самостійно знайденої інформації
		1 бал – студент здатний розробити рекомендації щодо вирішення проблеми, поставленої у завданні, наводити приклади, ґрунтуючись на теоретичній інформації з навчальної дисципліни

Підсумкова оцінка визначається за результатами теоретичного контролю (50 % підсумкової оцінки) та практичного виконання завдань (50 % підсумкової оцінки).

Таблиця 14

Переведення показників успішності знань студентів у систему оцінювання за шкалою ECTS

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
1	2		3	4
10	відмінне виконання	A	12 – 11	відмінно
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре

1	2	3	4	
25	непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
10	виконання задовольняє мінімальні критерії	E	5 – 4	
–	потрібне повторне перескладання	FX	3	незадовільно
–	повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	

10. Рекомендована література

10.1. Основна

1. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами. 8-е изд. / М. Армстронг. – СПб. : Питер, 2005. – 832 с.
2. Брукинг Энни. Интеллектуальный капитал / Э. Брукинг – СПб. : Питер, 2001. – 288 с.
3. Гапоненко, А. Л. Управление знаниями. Как превратить знания в капитал / А. Л. Гапоненко, Т. М. Орлова. – М. : Эксмо, 2008. – 400 с.
4. Гапоненко А. Л. Интеллектуальный капитал – стратегический потенциал организации : учебн. пособ. / А. Л. Гапоненко, Т. М. Орлова. – М. : Издательский Дом "Социальные отношения", 2003. – 184 с.
5. Друкер, П. Управление в обществе будущего / П. Друкер – М. : ООО "И. Д. Вильямс", 2007. – 320 с.
6. Кендюхов О. В. Интеллектуальний капітал підприємства: методологія формування механізму управління : наукове видання / О. В. Кендюхов. – Донецьк : Дон УЕП 2006. – 307 с.
7. Леонтьев Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе / Б. Леонтьев. – М. : Издательский Центр "Акционер". 2002 – 200 с.
8. Супрун В. А. Интеллектуальный капитал. Главный фактор конкурентоспособности экономики в XXI веке / В. А. Супрун. – М. : Издательство "Либроком", 2010. – 192 с.

9. Степанова Г. Е. Экономика, основанная на знаниях (теория и практика) : учебн. пособ. / Т. Е. Степанова, Н. В. Манохина. – М. : Гардарики, 2008. – 238 с.

10. Стюарт Т. А. Интеллектуальный капитал: новый источник богатства организаций / Т. А. Стюарт. – М. : Поколение, 2007 – 368 с.

10.2. Додаткова

11. Адизес, Ицхак К. Управление жизненным циклом / И. Адизес. – СПб. : ПИТЕР, 2008. – 384 с.

12. Баттерис М. Корпоративные бриллианты: как удержать талантливых сотрудников в компании / М. Баттерис, Б. Ройтер. – М. : Гросс-Медиа, 2005. – 256 с.

13. Бобкова Е. В. Специфика оценки стоимости интеллектуального капитала / Е. В. Бобкова, П. Ю. Макаров // Экономика региона, № 18, 2007. – С. 15 – 21.

14. Гаврилова Н. Преимущества использования интеллектуальной собственности / Н. Гаврилова // Экономист. – 2002. – № 4. – С. 32–35.

15. Глухов В. В. Экономика знаний : учебн. пособ. / В. В. Глухов, С. Б. Коробко, Т. В. Маринина. – СПб. : Питер, 2003. – 528 с.

16. Деминг У. Эдвард. Новая экономика / У. Эдвард Деминг. – М. : ЭКСМО, 2008. – 208 с.

17. Карачаровский В. В. Управление инновациями в промышленном производстве / В. В. Карачаровский // Экономист. – 2009. – № 10. – С. 25 – 34.

18. Макарова И. К. Управление человеческими ресурсами: пять уроков эффективного HR-менеджмента / И. К. Макарова. – М. : "Издательство дело" АНХ, 2008. – 232 с.

19. Пархоменко В. Д. Информация и знания: Современные представления, внутренняя взаимосвязь / В. Д. Пархоменко, А. В. Пархоменко // Информация и инновации. – 2007. – № 4. – С. 4 – 14.

20. Сидорский С. С. Формировать экономику знаний / С. С. Сидорский // Экономика Беларуси. – 2007. – № 4. – С. 6 – 14.

21. Фейгемсон В. М. Интеллектуальная собственность, недобросовестная конкуренция и ноу-хау. – М. : Роспатент, 2000. – 113 с.

22. Хитчнер Дж. Р. Оценка стоимости нематериальных активов / Дж. Р. Хитчнер. – М. : Маросейка, 2008. С. 59 – 83.

23. Цибульов П. М. Интеллектуальный капитал – визначальний ресурс економічного зростання. Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: матеріали бізнес-форуму (Київ, 17 квітня 2008 р.) / відп. ред. Н. В. Притульська. – К. : Київ. нац. торг. економ. університет, 2008. – 68 с.

10.3. Ресурси мережі Internet

24. Бендиков М. А. Интеллектуальный капитал развивающейся фирмы: проблемы идентификации и измерения [Электронный ресурс]. / М. А. Бендиков, Е. В. Джамай. – Режим доступа : <http://www.cfin.ru/press/management/2001-4/01.shtml>.

25. Единое окно доступа к образовательным ресурсам [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://window.edu.ru/window/library/>.

26. Журнал "Управление компанией" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.top-personal.ru/>.

27. Журнал "Управление персоналом" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.top-personal.ru/>.

28. Журналы: Креативная экономика, Альманах "Восток", Управление персоналом; Финансовый менеджмент; Человек и труд; Менеджмент в России и зарубежом [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://intellectualcapital.report.ru/_5FolderID_225_.html.

29. Ивлева Н.Н. Деловая репутация как элемент оценки рыночной стоимости банка [Электронный ресурс]. / Н.Н. Ивлеева. – Режим доступа: <http://www.cpr.ru/reports.php?rep=4&raz=6>.

30. Международный журнал "Проблемы теории и практики управления" [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uptp.ru>.

31. Просвирина И. И. Интеллектуальный капитал: новый взгляд на нематериальные активы. [Электронный ресурс] / И. И. Просвирина. – Режим доступа : <http://www.creativeconomy.ru/library/prd487.php>.

32. Русский гуманитарный интернет-университет. Библиотека учебной и научной литературы. – Режим доступа : <http://www.iu.ru/biblio/>.

33. Степанов Д. В. Интеллектуальный капитал, сбалансированная система показателей и экономическая добавленная стоимость в системе управления, нацеленной на создание стоимости [Электронный ресурс]. / Д. В. Степанов. – Режим доступа : http://www.iteam.ru/publications/strategy/section_20/article_1428/.

34. Электронная библиотека. – Режим доступа : <http://www.twirpx.com/files/business/personal/>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Кваліфікаційні вимоги та компетентності студентів у галузі економіки підприємства.....	5
2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	9
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами.....	11
4. Плани лекцій.....	13
5. Плани семінарських занять.....	14
6. Плани практичних занять.....	16
7. Самостійна робота студентів.....	17
8. Індивідуально-консультативна робота.....	21
9. Методика активізації процесу навчання.....	22
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів.....	24
Рекомендована література.....	32
Основна.....	32
Додаткова.....	33
Ресурси мережі Internet.....	34

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ
ВИРОБНИЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ"
для студентів спеціальності 8.03050501
"Управління персоналом та економіка праці"
всіх форм навчання**

Укладачі: **Дороніна Майя Степанівна**
Михайленко Дар'я Геннадіївна

Відповідальний за випуск **Дороніна М. С.**

Редактор **Хижняк Т. М.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2013 р. Поз. № 142.

Підп. до друку Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,25. Обл.-вид. арк. 2,81. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.